

Qvadragesimale Ambrosianvm Dvplex, In Dvos Tomos Divisum

In Hoc Opere Per Singvlos Qvadragesimæ dies habetur bina Concio cum Morali, iuxta Euangelia, quæ in Ecclesia Mediolanensi leguntur. Cvm Indicibvs, Sacræ Scriptvræ, Et Rervm notabilium, cum Summa Concionum & Thematum Euangeliorum. Accomodantvr Hæe Conciones Ad Vsvm Romanum pro Quadragesima & ...

Tomvs Primvs, Continens Conciones A Dominica Prima, Qvæ Dicitvr In Capite, vsque ad quartam exclusiuè, quæ dicitur de Caeco

Bellintani, Mattia

Coloniae Agrippinae, 1626

Fer. II. Orantes nolite multum loqui, sicut ethnici faciunt, &c. Matth. 6. 7.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55873](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55873)

nobis sit derelictus, nihil boni erit nobis, & mala omnia ex hac derelictione obtineant vniuerso mundo.

21 O homo! si scires quàm malum & amarum est derelinquere Dominum De-

Psal. 118. 8. um, te proculdubio iungeres cum Dauid

promittente. *Iustificaciones tuas custodiam: & deprecante: Non me derelinquas us-*

quequaque. Nihil non faceres, vt esset Do-

Pro. 25. 17. minus tecum. Audi illud verè prouerbij:

Subtrahes pedem tuum de domo proximi tui, ne quando satiatus oderit te. Et vide si ad Deum hæc referri debeant. Subtraxit pedem suum Deus de domo Israël; quia ipse

Isa. 7. 15. satiatus odio habuit illum. Mel ipse comedit dulcedinis donorum, qua in manu

forti illis concessit *Devs*: Sed satiatus tandem illud euomit, repellens eloquium eius dulce super mel. Ergò & tu si Christum abiicias, qui butyrum & mel comedit, vt nobis dulcis esset, erit amaritudo

Sap. 1. 4. tua amarissima. Et scias quòd Christus:

Sapientia Dei, non introibit in maleuolam animam, nec habitabit in corpore subito peccati. Ergò qui peccat, Christum eiciat

de domo sua, vt non habitet in corde illius. Et subtrahit Christus ipse pedem suum de domo peccatoris. Et quid est homo sine Christo: corpus sine anima, cœ-

lum sine sole, terra sine germine, populus sine pace, oculus sine luce, paruulus sine

patre & sine pane. Christus omne bonum est: qui sine illo est, caret omni bono. Quid

Luc. 13. 27. durius quam vox illa terribilis: *Discedite à me omnes operarij iniquitatis?* Quid infernus, nisi elongatio a Deo? Ideò se dicit

Deus esse in cœlis, procul videlicet ab inferioribus terræ partibus. Heus homo! stude intelligere, quid sit derelinquere

Dominum Deum, & vicissim à Deo derelinqui: & decerne & statue tecum, vt iu-

Psal. 118. 8. stificaciones eius custodias, vt te non derelinquat usquequaque. Ne tu quoque subtrahas pedem de domo Dei. Eò quòd satiatus & offensus tua propinquitate, oderit

te. Sed quantum possumus laboremus, vt Dominus nobiscum sit, & nos cum illo nunc & semper.

Amen.

FERIA II. DOMINICÆ DE ABRAHAM.

CONCIO PRIMA.

Orantes nolite multum loqui sicut Ethnici faciunt.

Mat. 6. 7.

ARGUMENTVM.

Opus nostrum erga Deum fieri debet diligenter & bene, præcipue si opus est maximi ponderis, vt Oratio. Tota Dominicalis Oratio optimè exponitur, motiua efficacia tangendo.

Dvo sunt quæ cautelam requirunt in opere nostro, vt sedulo fiant & aptè; ne forte si ineptè fiant, error inde aut dispendium maximum oriatur. Alterum est operis præstantia ex suo genere. Quod enim maximi in se momenti est, id magna mentis applicatione & aduertentia præstandum est. Nam paruus error in huiusmodi maximus est. Quomodo Oratio tangens Arcam errauit, & perit percussus à Deo. Arca enim res reuerenda est, quasi sedes Dei, vbi cum hominibus habitabat, & homines regebat, sceptrum Diuinitatis suæ. Ideò solus eius indeccens tactus lethalem à Deo meretur percussioem. Quin & solus aspectus illegitime factus, stragis maximæ causa fuit in Bethsamitis. Alterum est errandi facilitas, quando videlicet etiam minima actione, quæ leuiter fieri potest & incaute, sic impense peccatur: quemadmodum eadem duo exempla demonstrant. Quid enim leuiter fieri potest, quid etiam promptius, etiam sub boni prætextu potuit contingere, quam ad mouere manum plautro terenti arcam ne ex illo pendente caderet? Et aspectus præsentis rei, quam facile fit? Quæ tamen duo, Arca

Atque excellentia & maiestas flagitabat, ut animo intento fierent, vel magis nullo pacto fierent. Vnde ista, videlicet operis praestantia & errandi facilitas in oratione concurrunt, quae ratione primi est opus praestantissimum, per quod Deo appropinquamus mente: sicut illi corpore accedebant ad locum etiam corporalem, cui diuina Maiestas assistebat. Ratione secundi; *Quid oremus, sicut oportet, nescimus, ut nullo negotio labamur errore* Propterea monet Sapiens. *Noli esse verbosus in multiloquio presbyterorum, & ne iteres verbum in oratione* Grauitas & multitudo seniorum proculdubio exigit, ut in loquendo coram eis magna sit adhibenda cautela, quae a multiloquio quis caueat. Quanto igitur magis accedentes ad Deum oportet considerare, quid loquamur orantes; quae ratione ibi verba nostra promamus, ne forte Deo quasi hominibus persuadete verbis compositis arbitremur. Recte igitur praebet nobis Dominus hoc sapientissimum documentum. *Orantes nolite multum loqui, sicut Ethnici faciunt. Putant enim quod in multiloquio suo exaudiantur. Nolite ergo assimilari eis. Quod documentum ut tutius exequamur atque facilius, ipse idem Dominus praecem composuit, eamque nos docuit; quam coram Deo fundere debeamus, dicens: Sic ergo vos orabit. Pater noster, qui es in caelo: sanctificetur nomen tuum.* De hac igitur modo erit sermo noster. Attentos proinde vos volo, & ut sitis rogo.

Pater noster qui es in caelo: Sanctificetur nomen tuum. Adueniat Regnum tuum. Fiat voluntas tua, sicut in caelo & in terra. De huius orationis excellentia, ut ad illam frequentandam provocemur, hoc nunc sit satis, quod ex ore Altissimi prodit primogenita. Isque ipse a quo speramus quae petimus obtinere, primitus nos instruit: qualiter in eo exorando nos gerere debeamus. Illudque solum addimus, quod etiam facit ad eius explantationem, nempe quod & mores nos componere, & affectus excitare admonemur in illa. Quod enim petere decet, id in primis appetere licet, & ne dum appetere, verum etiam ut praestetur, tota opera nostra adicienda est: Petimus namque adiuuari ad illud praestandum. Ut au-

tem adiuuemur, vires nostras vniuersas exercere consonum est & oportet. Ita doctrina petendi a Deo, est doctrina viuendi secundum Deum. Putasi petimus. *Sanctificatur nomen tuum.* Quantum possumus, docemur & nos nomen Dei sanctificare, & verbo & opere, & toto mentis affectu ipsum magnificare. Ita Regnum Dei promouere; eiusque adimplere voluntatem.

Inde sequitur, ut mentis ardor inflammetur. Nam quid tu petis, quod non appetis? & si res tanta est, quam appetis, ut pro caete ante Deum listas, qui est immense maiestatis, profecto non leuiter illud tibi apperendum aut exoptandum est. Ad quod, ipsa rei consideratio & narratio ante Deum, etiam prouocat & illicet. Hoc enim intendebat Paulus instruens: *Petitiones vestrae innotescant apud Deum.* Neque enim petita sic exponimas, quasi Deo ostendamus necessitates nostras. *Sicut enim (inquit Christus) Pater noster, quid optatis, antequam petatis eum.* Et rursus. *Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis.* Et hoc est quod potissimum in oratione requiritur, ut recte fiat. Ideo Paulus illum tribuit spiritui. *Ipsa (inquit) spiritus adiuuat infirmitatem nostram.* Nam quid oremus, sicut oportet, nescimus, sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Quid verò sunt gemitus hi inenarrabiles, nisi magni affectus, qui verbis explicari non possunt neque verbis indigent ut enarrentur: Sed spiritus cor ipsum dilatat, & praecordia sua flammantia eleuat ante Deum, & ardentem surgit tanquam flamma in mensa sacrificij pinguedine pleni. De quo Propheta in Psalmo: *Exaudiat te Dominus in die tribulationis. Et holocaustum tuum pingue fiat.* Et de seipso rursus. *Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea: & labijs exultationum laudabit os meum.* Et instantia illa, quam nobis suadet Apostolus scribens: *Oratione instate.* Non nisi ex magno cordis affectu proficiscitur. Inde clamores illi. *Quid clamas ad me? Ad Dominum cum tribularer clamaui.* Et clamauerunt ad Dominum. Inde lachrymae. *Preces cum clamore valido, & lachrymis offerens.*

De

De Christo scribit Paulus. De Iuda autem Machabæo & sociis, sic scriptum est: *Cum fletu & lachrymis rogabant Dominum & omnis turba simul, ut bonum Angelum mitteret ad salutem Israel* Et Sapiens: *Non despicies preces pupilli; nec viduam, si effundat loquelam gemitus.* Nonne lachrymæ viduæ ad maxillam descendunt, & exclamatio eius super deducentem eas? A maxilla enim ascendunt vsque ad cælum, & Dominus exauditor non delectabitur in illis.

Excitat etiam & accendit eundem affectum propositus nobis orandi modus ubi

1. Ioan. 3. 1. exordimur. *Pater noster, qui es in cælis.* Vox enim ista, *Pater noster*, quomodo non affectum filialem depromit ex animo nostro, videntes qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filij Dei nominemur & simus? Videntes quod qui habitat in cælis, homines terrenos & luteas domos habitantes, filios habere dignetur? Videntes, quod si Pater noster in cælis est, potens est omnia facere superabundanter, quam petimus aut intelligimus? Rursumque videtes quod si Pater est, nihil eorum subtrahet, quæ filijs utilia sunt. Et quomodo miseretur Pater filiorum, sic miserabitur nostri Deus noster. Duo enim hæc audiui, dicit

Psal. 102. 13. Psalmographus: *Quia potestas tibi est, & tibi Domine misericordia.* Misericordia, quia Pater; potestas, quia in cælis. Insuper vox ista, *Qui es in cælis*, ordinat & regular eundem nostrum affectum, docens ab eo qui in cælis est, rogare cælestia. Quod etsi terrena petamus, non ratione alia, quam ut cælestia fiant, videlicet ut deseruiant cælestibus, ut ex his thesaurizemus thesauros in cælis, ut per hæc temporalia transcamus ad æterna, ut horum subsidio corporaliter viuentes, interim non domum manufactam, sed æternam ædificemus in cælis. Huc facit veteris legis mandatum illud: *Decimam partem separabu de cunctis fructibus tuis, & comedas in conspectu Domini Dei, in loco quem elegerit, & primogenita de armentis & ouibus tuis, ut discas timere Dominum Deum tuum omni tempore.* Decima & primitia Domino debebatur, quas sibi ut suas referuauerat, & ideo sibi offerri præcipiebat, concedens tamen, ut iam sibi

Deut. 14. 22. oblatas comederent in templo, latantes & epulantes, ut sic discerent timere illum omni tempore. Comedebant quidem hæc, sed ut bona Domini non hominum, ut cælestia atque diuina, non quatenus terrenas, ut sic timentes tunc Deum atque colentes discerent timere semper, neimpè ut totam vitam suam Domino consecrarent; non sibi viuentes sed Deo; non sibi comedentes, sed Deo; non in proprios vsus vtentes hoc mundo, sed in honorem & cultum Dei, qui est in cælis. O verba plena mysterijs.

Sed iam ad omnia, quæ in hac prece continentur accedamus explananda & intelligenda. Duo principaliter continet oratio ista. Primum, illum ad quem ipsa dirigitur. Secundum, quid ab illo postulemus. Is, ad quem ipsa dirigitur, illis verbis exprimitur. *Pater noster, qui es in cælis.* Nō hominem deprecamur, non Angelum, nō creaturam quamcunque, Deum solū precamur, a quo bona cuncta procedunt; non ad riuos accedimus, sed ad fontem, a quo eodem etiam ipsum nostrum habemus esse, naturam, vitam, corpus, mentem. Est enim *Pater noster*, qui nos genuit, qui etiam nutrit & exultat. *Filios* (inquit) *enutriti & exaltati.* Si filios, ergo ipse Pater, ergo ipse fecit nos, & non ipsi nos. Ad eum verò qui genuit, pertinet enutrire, educare, exaltare. Quæ ergo necessaria sunt, ut nutriamur & exaltemur, ab eo non ab alio expetenda sunt. Ideo Patrem appellamus. Hinc & fiduciam accipimus accedendi. Non enim quasi ad Regem aut Iudicem aut Omnipotentem accedimus, sed ad Patrem habentem viscera misericordiae, amantem animas, & diligentem omnia quæ fecit, & erga filios se ut Patrem gerentem & habentem. Et hinc fiducia magna suffulti fiducialiter agimus, & non timemus. *Quoniam tu Domine* (inquit) *singulariter in spe constituisli me.*

Noster omnino communis, non priuatus affectus. Est enim *Pater* non tuus tantum, aut meus; sed *Pater* omnium: *Pater* (inquam) *familias*, qui etsi conuiuium filio parauit iuniori, ad eum tamen inuitauit & senioem, ut simul epularentur & gauderent.

6
Luc. 15. 29

Exod. 12. 3. derent. Hinc ad esum agni tota familia
conueniebat, quin & vicini. Ita quoque
præcipiebat super oblationem spontaneam.
Deut. 16. 11. Epulaberis coram Domino Deo tuo, tu
& filius tuus, & filia tua, seruus tuus, &
ancilla tua, & leuites, qui est intra portas
tuas, aduena, & pupillus, & uidua, qui morantur
uobiscum in loco quem elegerit Dominus.
Sicut ergo uult ut nos mutuo subueniamus : quoniam æqualis est illi cura
de omnibus, ita tubet ut mutuo adiuuemur in orationibus, aded ut dicat. O
rate pro persequentibus, & calumniantibus uos. Hinc & Iacobus. Orate pro inimicis,
ut saluemini. Multum enim ualeat oratio iusti assidua. Hæc igitur est causa,
quamobrem in hac Dominica oratione communia sunt uerba, non propria uenit
quæ. Vnde dicimus. Panem nostrum da nobis. Dimitte nobis debita nostra. Et sic
de aliis.
7 Qui es in caelis. Quod fit Pater, animum eleuat. Quod fit in caelis, animum deprimat.
Hib. 11. 9. Si enim Patres carnis nostra reuerentur, quanto magis obtemperabimus Patri spirituum? inquit Apostolus. Sic patris hominibus
primum in monte cum terrore apparuit, & hoc tantum semel in monte, quod accedere non licebat, ut terror eius esset in illis.
Exod. 19. 16. Postmodum uero in sanctuario habitabat inter illos, ut Deo liberè appropinquarent. Etenim & columnarum, quæ erant in atrio
Tabernaculi, bases erant ex ære, capitella uero argentea, ut eadem oratio uelut recta & erecta columna, & humilia
& sublimia simul temporet sciatque & humiliari & subleuari. Immo etiam considerat : Quod excelsus Dominus. Et in alto
habitans humilia respicit; in caelo uidelicet habitans excelsus dignitate, & in terra respiciens paternitate. Incipit autem à paternitate
tanquam à basi, & in caelum ascendit tanquam ad summum verticem, ubi regnat; ut iam fidenter contemplerur
illius sublimitatem; ut inde humiliores facti, etiam fidentiores simus : quando quidem qui tam excelsus est dignitate, dignatur
esse Pater noster. Hinc & in templo loca erant omnibus aperta, ut atria : erant & secreta, quo solis erat Sacerdotibus pa-
Tom. I. Belliniani.

tens accessus. Ut sic se Deus omnibus exhiberet; ut summa tamen eius sanctitas omnibus ueneranda esset.
In secundo puncto principali, quod est Res quam petimus, etiam duo continentur; quia duo petenda sunt. Alterum est pertinens ad Deum. Alterum ad nos; ut uerba ipsa declarant, in quibus primo dicimus. Sanctificetur nomen tuum. Adueniat Regnum tuum. Fiat uoluntas tua. Postmodum uero. Panem nostrum, debita nostra. Quæ ad Deum pertinent, tria sunt, Nomen, Regnum, Voluntas. Vbi Sanctificatio, Dominatio, Subiectio. Ut sit in se sanctus & gloriosus. Ad nos, sit Dominus & Rex regum. Nos denique illi obediētes, subiecti simus.
Sanctificetur nomen tuum. Mirabilis profecto diuina prouidentia est erga suas creaturas. Ipse cui sit bonorum omnium pælagus pariter & fons, nullo horum indiget: nam quod in eo non est, nusquam est, neque ullo pacto esse potest. Dicit ergo ipse primus nobis, Aperiens manum suam, & implens omne animal benedictione & naturam omnem sua propria perfectione. Quis enim prior dedit illi, & retribuetur ei? Verum etiam postquam primus dedit, quid illi potest retribuere creatura. Neque ut nos facimus, se eorum, quæ dat, facit expertem. Et non est locus in eo uacuus, in quo possit aliquid accipere, quod non habeat. Inter bona tamen, quæ confert hominibus, & gratitudo est; unde qui beneficium recipit, gratus sit. Verum quam gratiam referemus omnium Creatori, pleno omni bono? Ecce diuina prouidentia omnia prospiciens & omnibus, sic suam plenitudinem cum nostra retributione temperauit; ut qui intra se nihil admittat, extra se quodammodo recipiat aliquid a nobis. Sicut enim extra se quodammodo emittit bona sua, plenus semper manens. Ita extra se recipit sine præiudicio immense suæ perfectionis. Ut & nos grati simus reddentes gratiam pro gratia. Ut & ipse in gloria suæ magnitudinis æternus & immobilis maneat, cui nulla unde quæque fieri possit accessio. Ecce redditio & retributio nostra. Sedit in throno, & agno, benedictio, & honor, & gloria, & potestas in sæcula sæculorum.
Nunc

8

9

Ps. 144. 16.

Rom. 11. 36.

Apos. 5. 13. colorum. Nos quidem extrabenedicimus, laudamus, magnificamus, honoramus, sanctificamus, glorificamus; & proinde quod in nobis est, facimus ut grati sumus, approbantes quod habet, & in eo complacentes, affectum gratitudinis praefertentes, & quantum nobis licet retribuentes, & ipsi sibi retributum & satis factum reputet. Et quoniam primum, quod nostra interest facere, est illi retribuere quae accepimus. Ideo prima nostra petitio est: *Sanctificetur nomen tuum.* Vbi etiam tacite confitemur, etiam bonum hoc gratitudinis & retributionis, suum esse atque ab ipso proficisci.

10 Dum enim id postulamus ab eo, iam non in manibus nostris esse, sed in thesauro abscondito omnium bonorum suorum fatemur. Et in hoc maxime glorificatur, quando & sua glorificatio, quam illi nos exhibemus, bonum eius ac donum est. Quae in re hoc quoque observandum est, quod hanc nostram gratiarum redditionem docuit nos vocare sanctificationem, non magnificationem, aut glorificationem, aut quid aliud tale, quamvis verè sit quodcunque tale. Nam Virgo beatissima dum magnificat Dominum gratias agens, quod ad eò respexit humilitatem suam, ut beatam illam dicitur sint omnes generationes, ait: *Et Sanctum Nomen eius.* Sic enim magnificat, dum praedicat sanctitatem nominis eius. Propterea & locum habitationis gloriae suae ubi habitavit in hominibus, a sanctuarium appellari, & b sancta, & c templum sanctum suum, ut reverentiam quandam pietatis & timoris & devotionis illi doceamur exhibere. Etenim quod magnum est, quod gloriosum, quod potens quamvis debeat honorari, non sitamen propterea illicit affectum nostrum ad cultum amoris, devotionis, & pietatis, quemadmodum illud quod sanctum est. Rectè igitur dicit: *Sanctificetur.*

a Exo. 25. 8
b Lev. 10. 17.
c 2. Rs. 12. 7.

II *Nomen suu.* Nomen potius quam ipsummet rogamus sanctificari, secundum Scripturarum consuetudinè, ut notetur, quod Deum laudamus, quatenus illu cognoscimus tum per creaturas, tum per scripturas & verbum Dei. Ad eò quod nomen Dei, est

Deus ipse quo notus est nobis, & ut sic laudamus & sanctificamus.

Adveniat Regnum tuum. Hæc est secunda petitio, in qua quod proximam est gloriae Dei, deprecamur. Gloria quippe Dei, ut in se considerata, Dei est, ut est Deus, cui per se debetur omnis gloria. At imperium respicit ea, quibus imperat. Ideo Petrus: *Cui est gloria & imperium.* In quo imperio specialiter honoratur, & in quo summa eius potestas declaratur. Sanctitas enim per se Deum & absolute respicit. Est enim sanctitas eius absoluta excellentia: At dominatio attenditur in respectu ad eos, quibus dominatur. Rectè ergo secundoloco ponitur ista petitio. *Adveniat Regnum tuum.*

Quid verò, aut quod sit regnum eius, inde cognoscitur, quod Dominus praedices suam transfigurationem dixit discipulis suis. *Sunt quidam de hic stantibus, qui non gustabunt mortem, donec videant filium hominis venturum in regno suo:* quae verba sic posita ab Evangelista Matthæo, sic habentur in Marco. Donec videant Regnum Dei, veniens in virtute sua. At in Luca hoc pacto. Donec videant regnum Dei. Ergo Regnum hoc quod illis videndum pollicitus est venturum, est gloria eius, illaque potissimum, qua regnat super omnes gentes. Quod quia perfectum erit in finali iudicio: ideo cò proprie postulamus adventum ipsius ad iudicium, in quo subiecta illi erunt omnia. Quod ex eo confirmatur, tunc, quando discipulis promissionem illam fecit de adventu regni sui ante aliquorum ipsorum mortem, mentionem ipsius iudicij fecit, dicens, ut est in Luca: *Cum venerit in maiestate sua & Patris, & sanctorum Angelorum.* Ut autem in Matthæo: *Filius enim hominis venturus est in gloria Patris sui cum Angelis suis Et tunc reddet unicuique secundum opera sua.* Quam futuram eius gloriam in iudicio praestandam illis in sua transfiguratione monstravit, ut ex hoc gustu fortius animarentur ad eius cum Cruce sequenda vestigia. Appellavit veniens hoc Regnum suum: *Donec videant Regnum Dei veniens:* quia paulatim in eo acquirendo atque ostendendo progred-

Luc. 9. 26.
Mat. 24. 30.
Mat. 24. 31.

Luc. 1. 8. progreditur. Hinc paruulus primū Eua-
gelizatur ab Angelis, & a Pastoribus ado-
ratur. Deinde stella duce queritur, inueni-
tur, adoratur a Magis, ostenditur a Princi-
pibus Sacerdotū & a Scribis populi, time-
tur ab Herode, & Innocentum sanguine
prædicatur. Inde Ioannes Baptista annun-
tiat appropinquantem regem cœli, dum
clamat; *Regnum appropinquat cœlorū.* De-
mum & Christus ipse, & discipuli eius i-
dem cœlorum Regnum appropinquare te-
stantur. Cuius præludium quoddam in
Transfiguratione monstrauit; apertum
principium in Resurrectione à mortuis, &
ad cœlos Ascensione; possessionem verò
in mundi conuersione; complementum
tandem facturus in generali omnium Re-
surrectione. Quos ut verus constitutus
Rex, & Iudex in gloria Patris sui iudica-
bit, reddens unicuique secundum opera
sua. In quibus omnibus gradibus gradatim
venit ac veniet, donec extremam illi
manum imponat in finali Iudicio. Ideo
1. Tim. 4. 2 Paulus cum ipso Iudicio coniungit Chri-
sti Regnum. *Testificor (inquit) coram Deo
& Christo Iesu, qui iudicaturus est viuos,
& mortuos, per aduentum ipsius, & Regnum
eius. Tunc enim subiecta illi erunt omnia,
qua nunc tamen necdum videmus, ut idem
testatur Apostolus, subiecta ei. Deinde fi-
nis. Tunc iam plene illud adeptum tradet
Deo Patri, viuens cum illo, & regnans in æ-
ternum.*
14. Quæ omnia ut compleantur, rogamus.
Adueniat Regnum tuum. Cum enim sint
ad magnam Christi & Dei Patris gloriam,
& ad ipsius hominis Christi summam ex-
cellentiam, meritò si diligereamus illum
feruentius ac totis vîribus flagitaremus, ut
ad plenam perueniret ac perfectissime glo-
riofam magnificentiam Regni sui. Hoc e-
nim cupere ac petere indicium est dilectio-
nis. *Qui enim diligunt aduentum Do-*
1. Cor. 15. 28. *ni, iuxta quod dicebat caris suis: Si dilige-
retis me, gauderetis utique, quia vado ad
Patrem, quia Pater maior me est. Cuius di-
lectionis præmium Apostolus ostendit,
dicens de corona iustitiæ. Quam reddet
mihî Dominus iustus Iudex non solum au-
tem mihî sed & iis, qui diligunt aduentum
Domini.* Qui enim diligunt aduentum Do-

mini, saltidiant incolatum suum in hac
terra deserta & maledicta; cupiunt dissol-
ui, & esse cum Christo. *Sacri & lætæ ex-
pectant venientem Iudicem, cum venerit
glorificari in sanctis suis, & admirabili fieri
in omnibus, qui crediderunt.* Vide ergò quid
supponat ista petitio, te videlicet non di-
ligere mundum, nec ea quæ in mundo
sunt; amare cœlestia; desiderare te Chri-
stum, dolentem clamare; *Hæc mihî quia
incolatus meus prolongatus est: multum in-
cola fuit anima mea: productus arbitrari-
ter quo ascendimus de deserto in montana
Iudææ, & cœlestium sublimia mansionum.* O
fœlix, qui conformat appetentiam suam
petitioni suæ, qui quod perit, appetit;
quod postulat, anhelat; quod rogat, qua-
rit, & ad ianuam appropinquans pullat, ut
confestim aperiant illi. Contra quod faci-
unt, qui nolunt de hoc mundo vquam
exire: qui flagellis indigent, ut labores
& pœnas Ægypti detestentur, & clament
ad Deum in fortitudine, ut eripiantur de
tribulationibus & necessitatibus. Quo-
rum huiusmodi hæc quot sunt?
Fiat voluntas tua. Hac petitio postu-
lamus voluntariam subiectionem homi-
num Deo, atque Christo regnanti. Debent
quidem subditi suas voluntates cum Prin-
cipis iusti voluntate conformare, quæ
est voluntaria subiectio: sicut primi mobi-
lis motum omnes inferiores cœli sequun-
tur & imitantur. Cuius itaque Regnum
postulamus ut veniat, illi consequens est,
ut voluntates nostras & desideria subii-
ciamus, adeò ut similes simus Angelis
Dei; *qui faciunt voluntatem eius, facien-
tes verbum illius ad audiendam vocem ser-
monum eius.* Quòd si caro infirma legi Dei
non est subiecta, unde quod volumus,
non agimus; desiderare debemus liberari
de corpore mortis eius, *ut in terra sicut vo-*
luntas Dei, sicut in cælo anobis videlicet
viatoribus, sicut & a beatis & domesticis
Dei, qui vident faciem eius semper. Per-
fectum proponitur exemplum, ut qui non
vident, videant; & insipientes, intelligant,
quoniam dirigant gressus suos, & rectos
eos faciant pedibus suis, quantum fœt
terrena inhabitatio & humana mortalitas.

donec perfectum largiatur plenius, euacuato quod ex parte gerimus. O beatum virum, qui ex corde dicit Deo Patri. *Non recuso laborem. Fiat voluntas tua.* O verum Christi imitatorum, qui in laboribus, & angustiis cum clamore valido, & corde perfecto extollens vocem suam dicit illi:

Exhortatio

Non mea voluntas, sed tua fiat. Vt igitur hanc petitionem simplici corde offeramus.

Eccl. 18. 30.

Deo, sit cordi nostro impressum documentum illud Sapientis. *Post concupiscentias tuas non eas, quia à voluntate tua auertere.* Si voluntas Dei, & nostra sibi inimicem aduersantur, non possumus utrumque facere,

Luc. 22. 42.

sed aut cum Christo dicendum: *Non mea voluntas, sed tua fiat;* aut propriam sequi, diuina neglecta aut etiam spreta; quæ est summa peruersitas & extremum malum, unde mala omnia procedunt.

16.

Dom. 14. 21.

Quid putas intendebat lex iubens. *Non hoc dum, est cibum præparare, quo delesteris; lac matris est liquor ille idem, quo formatus est hœdus, & educatus. Quid verò sit lac matris nostræ; dicat peccator ille poenitens. In iniquitatibus conceptus sum.*

Psal. 50. 7.

Et in peccatis conceptus me mater mea. Hoc lac in concupiscentia ortum habuimus, concupiscentia nutrimur, quæ non resistit illi, in dies vehementior fit ad malumque procliuor. Caue ergo illam quantum potes, ne in illa delesteris, ne ex illa tibi cibum pares. Lac concupiscentiæ est via impiorum, qua vadunt concupiscentias suas, facientes voluntatem carnis, & desideriorum secularium. Tu ergo *Ne delesteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum via.* Comedunt panem impietatis, & vinum iniquitatis bibunt. Hi comunt hœdum in lacte matris sue, quia delestantur in male factis, cibus eorum est sequi concupiscentias, in quibus nati, & educati sunt. Concupiscentia fuit eorum radix; concupiscentia truncus, concupiscentia fructus: inde orti, inde erecti, inde passii. Tu ergo quamuis in concupiscentiis natus, quæ te præcedunt, à quibus quasi bos homo trahitur ad vincula, & nescit quo vadat; post illas non eas, quia ducunt te ad supercilium montis, vt inde te valeat

Pro. 4. 14.

præcipitare. Sed à voluntate tua auertere, à concupiscentiis caue; sed intellige, quæ sit voluntas Dei bona & bene placens. Quæ præcepit tibi Deus cogita semper, & in lege Domini voluntas tua iugiter perseueret, permaneat, delectetur. Delectare in ea, & ita delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui, vt sicut in celo fit voluntas eius cum gaudio & læticia ac sine labore: Ita & tu, quamuis quasi ad læuam, quia in terra es, sentias tamen delectationes, quæ sunt in dextera eius vsque in finem.

S E C U N D A P A R S.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Quæ nos respiciunt & tangunt & quæ nostra sunt, in hac secunda parte Dominicæ precationis consideramus. Sicut verò ista in duplici genere. Etenim vel nostra sunt, vel sumus ipsi nos. Nostra vel bona sunt, vel mala. Bona precamur, mala deprecamur, illa rogantes. *Panem nostrum da nobis.* Illa postulant: *Dimitte nobis debita nostra,* vt pugnemus per arma iustitiæ a dextris & à sinistris.

Panem. Per panem intelligitur quidquid necessarium & vrile est ad vitam, tam corporis quam animæ: *Nam non in solo pane uiuit homo, sed in omni uerbo quod procedit ore Dei.* Nam quod est vita Dei, illud dat vitam & inspirationem. Considera Deum quasi comedentem, fruuentem videlicet semetipso, atque ita seipso uiuentem. Considera quod nos sumus, quia ipse bonus est. Bonitas quippè illius increata & infinita, causa est nostri esse, huiusque bonitatis nostra participatæ, seu participantis de toto ac perfecto immensæ bonitatis; vt quod nos sumus, sit veluti quoddam quod superest; nempe quod Deo necessarium non est, sine quo plenus est atque perfectus; quod sine sui diminutione confert nobis, sed quod illi necessarium est, unde uiuit, regnat, Beatus est, Deus est; consideres vt cibum ac reliquias mensæ eius, videbis illud quod superest tanquam procedens de ore Dei. Nam & sapientia in suis creaturis cõcreta, quæ est effectus increatæ dicit: *Ego ex ore Altissimi proditi.*

Sicut

18 Sicut enim increata Sapientia ex ore
 Beel 24.5 Altissimi prodit, primogenita ante omnia
 creaturam, per quam videlicet semel locu-
 tus est: *Fiat: & factum est.* Hanc secus sa-
 pientia, quam effudit super omnem crea-
 turam, in qua quæ increata est elucescit,
 dicitur exire ex ore Altissimi: & sicut in-
 creata viuunt ipsæ, sic dedit & nobis in crea-
 ta vitam habere. Vbi nota *Mysterium*, vt
 Gen. 1.7. more humano loquamur, sicut loquitur
 diuina Scriptura, quando Deus formauit
 hominem de limo terræ, veluti manibus
 aptauit illi corpus; at fingens corda ho-
 minum non manibus, dicit Scriptura,
 quod finxit spiritum, sed quod inspira-
 uit in faciem eius spiraculū vitæ, siue quod
 insufflauit. Insufflare autem vel inspirare,
 quod est emittere spiritum, ore fit: nam
 status, & spiritus de ore procedit sufflan-
 tis & spirantis. Spiritus autem est vita: er-
 go vita & vnde viuimus, procedit ex ore
 Dei. Ideo Paulus cum vita coniunxit in-
 spirationem. *Qui dat omnibus* (inquit) *vi-*
 tam. *& inspirationem.* In hoc igitur ver-
 bo, quod procedit de ore Dei, nos viuimus,
 mouemur, & sumus. Per verbum, &
 Psal. 32. 6. statum idem intelligit Psalmus concinēs.
Verbo Domini caeli firmati sunt, & spiritu
oris eius omnis virtus eorum. Quod prius
 dixit: *Verbo.* Secundo, dicit: *Spiritu oris:*
 quia spiritus sono coniunctus: verbum
 est. Itaque non in solo pane stat vita ho-
 minis, sed in omni verbo, quod procedit
 de ore Dei. Nam & panis ipse proce-
 dit de ore Dei, dicentis ad Adam de herbis
 & lignis, quod illa dederit in escam illi
 & omnibus animantibus. Panis ergo
 quem petimus, est omne illud, quo
 Deus vitam & corporalem & spirita-
 lem præbere disponit & vult. Quo in
 negotio ea petimus, quibus mediantibus
 panem ipsum parare præbereque cogitauit.
 Vt pro pane animæ sunt, sacra
 Eucharistia, vocatio, prædicatio; & hu-
 iusmodi. Pro pane corporis sunt inge-
 nium, artes, vires, sanitas, abundantia, pax,
 humana prouidentia.
 19. Vult autem Deus panem sibi peti, vt
 certo sciamus etiam vitam ipsam corpo-
 ralem ab eo pendere, eiusque illum esse &

authorem & conseruatorem. Hinc scri-
 ptum reperimus: *Seuic autem Isaac in ter-*
ra illa, & inuenit in ipso anno centuplum:
benedixitq; ei Dominus, & locupletatus est
homo. Et ibat proficiens atq; succrescens,
donec magnus vehementer effectus est. Hoc
 autem cum illo operabatur Dominus, vt
 à gentibus quoque cognosceretur, quod
 ipse sit Dominus caeli & terræ, & protec-
 tor suorum fidelium. Tanta enim fortili-
 tas aliunde esse non poterat, quam ab eo,
 qui solem suum oriri facit, & dat pluias
 temporibus suis, & dominatur vniuersæ
 terræ totius mundi: qui sua ista potesta-
 te vitur ad utilitatem & laudem bono-
 rum. Vnde ibi refert Scrip. de Rege
 Gerare & amicis eius, vbi tantam colle-
 git frugem, quod accedentes ad Isaac di-
 xerunt ei: *Vidimus tecum esse Dominum: &*
cum pace dimisimus auctum benedictione
Domini. Ita Laban dixit ad Iacob: *Experi-*
mento didici, quia benedixit mihi Domi-
nus propter te. Rursus Iacob ad Laban: *Mo-*
dicum habuisti antequam venirem ad te:
diues effectus es; benedixitq; tibi Dominus
ad introitum meum. Scriptum est quoque:
Benedixit Dominus domui Aegypti propter
Ioseph. Hac ratione innotescebat Deus ap-
 pud Gentiles, & nunc apud fideles etiam
 notus est, qui vel in huiusmodi necessita-
 tibus ad eum confugiunt exorandum.
Nostrum. Vocat, quia iam illum no-
 bis designauit. Inde facto homine & ani-
 mantibus, dixit illis: *Eccedidit vobis omnem*
herbam afferentem semen super terram, &
& vniuersa ligna qua habet in se semen om-
neris sui, vt sint vobis in escam. Et post
 diluuiū: *Omnes pisces maris manus vestra-*
traditi sunt, & omne quod mouetur & vi-
uit, erit vobis in cibum, quæ solera virentia
tradidi vobis omnia. Ne ergo oblitiscamur,
 hæc nobis vsq; ab initio gratis a Deo
 concessa fuisse: Iubet, vt ea perpetuo ab
 illo petamus, tanquam illa quibus indige-
 mus & quæ nobis apta sunt & congruen-
 tia: propterea enim & nostra dicuntur, vt
 hæc sit ratio cur debeantur nobis, quia
 his indigemus & nobis apta sunt. Ideo e-
 nim, & *Aperit manum suam, & implet omne*
animal benedictione.

Nr. 3. Quotidian.

Gen. 1.6.12
 Genes. 26.
 28. & 29.
 Gen 30.
 27.
 Gen 39 5.
 20.
 Gen. 1.29.
 Gen 9.2.
 Ps. 144. 16.

Quotidianum. Indigent & Angeli conseruari, quia ex nihilo creati sunt; sed nos euidentius propter corruptionem, qua quotidie morimur & tanquam aquę dilabimur in terram. Imo & in statu innocentie cibis erat nobis necessarius, vt vita perduraret: Poterat etiam homo a gratia excidere, quę est victus hominis secundum Deum, quando magis nunc? propterea vtrumq; simul petimus panem, tanquam quo quotidie indigemus.

22. *Danobis.* Vndeouque veniat panis, Deus est qui dat. Idem & pluit manna de celo: & in lege obedientibus vbertatem pollicetur, inobedientibus sterilitatem. Non petis autem tibi soli, sed ceteris quoque, vt gratior sit petitio, non ex amore proprio surgens, sed ex charitate, qua homo diligit proximum sicut seipsum: propterea & proximi intendit compendium, sicut & suum. Sed heu! quot sunt, qui dicunt. *Panem da nobis.* Et ipsi postulantes a se prompte negant? pro proximo ergo petis verbis, & facto negas. Deus dare pauperi per diuitem destinauit. Ergo si diues rogat *Panem nostrum da nobis*, petit, quod ipse det tanquam seruus fidelis, constitutus, vt det illis in tempore tritici mensuram. At si diues dare respuit, contra Deum pugnat precibus suis. Sed audi diues: Pauper rogans. *Da nobis*, pro te rogat; quem Deus exaudit, vt per te & ipse pascat. *Quę igitur habes*, prece pauperis obtinuit: & tu prece pauperis non audis, quem Deus ad tuam vtilitatem audiuit? Caue, ne forte non audiatur pauper a Deo, quo non audito tu pauper sis, subrahente Deo manum suam, quam ad prece pauperis aperuerat pro te. Nunquid enim Deus audire debet rogantem pro te, quem tu non audis rogantem pro se? Arcam non fecit Noë tantum pro se, sed vt saluaretur semen in ea: propterea enim iussus a Deo illam fabricauit: sed dum alios saluat, seipsum saluat & domum suam. Non enim propter illius iustitiam tantum illum pręseruauit, sed vt semen omne, & hominum & animalium pręseruaret. Quod vt persuaas-

simum fieret, impium quoque Cham pręseruauit. Merito itaque qui charitate in proximos & obedientia in Deum laborauit, sensit & ipse fructum laborum suorum: in quibus & Cham verisimile est manum adiuuasse, vt quamuis impius cum patre, tamen in labore obedientie fructum referret tempora em. Discamus ergo non quę nobis tantum vtilia sunt petere & quærere, sed quę multis, vt & ipsi salutem tum corporalem tum spiritualem consequantur.

Hodie. Non ergo multa bona reposita in anas plurimos petimus, quia forte hac nocte animam tuam repetent & te, & Domini pręceptum est: *Nolite solliciti esse in crastinum: Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi: sufficit diei malitia sua.* Hoc docemur instructi, vt petamus tantum *hodie* nobis dari, ne forte sollicitemur in plures dies de eo, quod per singulos dies a Deo petendum est: & hoc quidem de pane vite & intellectus, idcirco pro hodierna die debemus petere, quia nedum per singulos dies, verumetiam per omnes horas omniaque momenta illius egemus auxilio. *Optimum est enim gratia stabilire cor scilicet.* Si enim panis cor hominis confirmat, excellentius id pręstat gratia, quę cor intus protegit, quod non faciunt escę corporales. Ac proinde quę de illis a Deo iuebantur in lege, ea vt ad gratiam spectantia interpretamur. Propterea veteribus non licebat edere de morticino, quia quę mortua sunt, viuificare non possunt. Quamuis autem quod viuum est, non comedamus, viuum tamen animal duntaxat in escam poterat pręparari, mortuum non poterat. Vt sic vita eius esset in manu pręparantis, quam sic tolleretur ab animali, vt ad hominis vitam ordinaret, vt ex eo quasi fieret panis vite. Vnde plurimū ex viuentibus paramus cibos. Nam herba & arborum fructus, quos ab initio Deus dedit in escam, vitam habent vegetatiuam. Et quando a diluio etiam animalia concessit, terrestria, natatilia, volatilia, tanquam (inquit) olera, virentia

1 Reg 14.1
24.

Exod 19.14

Deut. 28.
31. & 38.

Gen 6.14

Gen 7.13

Luc 12

Mat 6

Luc 12

Deut 10

Leuit 11

Gen 1

Gen 1

Gen 1

Gen 1

comederis. Diabolus verò ex re mortua
 cibum suadebat Christo sibi parare, fugge-
 tens: *Disce ut lapides isti panes fiant*. At con-
 tra Christus aquam nobis viam pollicetur,
 ut inuit eam spiritualem & potum spi-
 ritualem nobis esse sumendam, quæ verè
 sit panis vitæ & intellectus, & aqua sapien-
 tiæ salutaris: De qua Sapientia scriptum est:
Eignum vita est is, qui apprehenderit eam.
 Ut ergo vita cordis perseueret ipsumq; cor
 stabilatur, vt in mortem non moriatur,
 non morticinio vescatur, sed viuentem, cus-
 tus vitæ cor viuificetur. *Spiritus autem est
 qui viuificat: caro non prodest quicquam;*
 nempe ad vitam, cum mortua ipsa sit. Hic
 est panis, quem quia de cælo descendit à
 Deo cæli id est Patre nostro qui in cælis
 est, petere instruimur, & hoc semper, ne-
 quando pereamus.
 57 *Et dimitte nobis, debita nostra.* Post or-
 dinem erga bona nostra, nunc quoq; erga
 mala regularur animus noster, quæ debita
 dicuntur; quo nomine mala omnia depre-
 mur, quæ sunt vel culpa vel poenæ. Hæc ve-
 rò debita nominantur, quoniam nos faciunt
 debitores, cuiusmodi duo erant debitores
 Luc. 7. 41. vir prociac & mulier peccatrix. Culpa est
 causa debiti; debitum poenæ: à culpa enim
 ad poenam destinamur. Vbi aduerte quod
 hac peritione non à malis quibuscumq; &
 tribulationibus & afflictionibus eripi ex-
 oramus, sed ab his tantum, quæ debita sunt;
 nempe ab his malis, ad quæ propter pecca-
 ta tenemur, & ea sustinere propter culpas
 sumus debitores. Nam quæ immittit Deus
 ad amicos suos, & iustos examinandos, &
 probandos, & perficiendos, sicut debita
 non sunt, ita non orandum est, vt ab his li-
 beremur. *Debita* autem deprecamur, vt
 peccata omnia in se, & in suis effectibus à
 nobis tollantur. Et hoc per dimissionem.
Dimitte (inquit) *nobis debita nostra.* Ea e-
 nim soluere potes est nemo. *Solus enim est
 Agnus Dei, qui tollit peccata mundi;* & no-
 mo potest peccata dimittere nisi solus Deus:
 sine cuius dimissione quicquid homo fa-
 ciat aut patiat, nihil est; quod patet in
 Inferno, in quo nulla est redemptio, quia
 nulla est dimissio; Et idè sempiternus hor-
 ror inhabitat, perpetuus dolor cruciat, quo-

niam in æternum tenetur debitor reddere
 vniuersum debitum; cuius nunquam vel
 scintilla minuitur, quia nunquam vel mi-
 nimus quadraus dimittitur.

Sicut & nos dimittimus debitoribus no-
 177
stris. O gratiam singularem! ò insigne pri-
 uilegium, nobis de cælo concessum, vt in
 terra nos quoq; debitores habeamus, qui-
 bus dum debita dimittimus, viam nos no-
 bis paramus, quæ misericordia Dei veniat
 ad nos, vt misericordia Domini plena sit o-
 mnis terra nostra, plena sit anima nostra.
 Dimittite creditores, & dimittimini debi-
 tores. Dimittite centum denarios, & di-
 mittentur vobis decem millia talenta. Tu
 quis es? quantus quantus sis, quod tibi de-
 betur, centum denarios non excedit, quia
 modicum habuisti, quod tibi subtrahi po-
 tuerit, etiam si quis totum hominem va-
 cuum fecerit & neci dederit. Inuenimur
 autem si potestis, quantus sit Deus, & in-
 uenietis, quod quamuis modica sit contra
 illum offensus, ad debitum accedat decem
 millium talentorum, & tamen modicum
 illud, maximum istud tollit. Ne igitur tā-
 tam perdamus gratiam: *Non nobis asperum*
videatur eicere ancillam, & filium eius, vt
Gen. 18. 18.
Isaac potiamur, pro modico amisso semen
 illud consequi, in quo benedicendæ sunt
 omnes Nationes terræ, quod semen est
 Christus, author vitæ & hæres vniuerso-
 rum; & omnium bonorum cælestium, &
 terrestrium largissimus & liberalissimus
 dispensator. Non (inquam) tibi asperum
 videatur pauca dimittere, vt tibi dimittan-
 tur peccata multa & scelera multa &
 maxima: sic enim non minus eius sapiens
 quam negociator ille, qui venditis omni-
 bus pretiosam comparauit margaritam, &
 ille qui distractis omnibus suis abiit, & e-
 mit agrum illum, in quo thesaurus erat
 absconditus.

Si sic agis homo, tribuet tibi Deus secur-
 28
 dum cor tuum, vt eruaris à tentatione, à Dia-
 boli laqueo, à periculis latronum. *At* more
nocturno, à sagitta volante in die, à negotio
perambulante in tenebris, ab incursu & da-
monio meridiano. Cadent à latere tuo mil-
le, & decem millia à dextris tuis, ad te au-
tem non appropinquabit malum. Super aspi-
dem &

Psal. 32. 5.
Mat. 18. 24.

Gen. 18. 18.
Gen. 18. 18.

M. n. 35. 45

Psal. 90. 6.

dem & basilicum ambulabis, & conculcabis
 Psal. 45. 6. leonem & draconem. Deus in medio tui, non
 commouebis, neque inducari in tentatio-

Psal. 17. 30. nem, latus & securus, dicens Deo. In te eri-
 piar à tentatione, & in Deo meo transgrediar
 murum prosterbens, & superans impedimē-
 ta omnia, obstacula, offendicula. Deus meus
 impolluta via eius, in qua nihil obliet, quo
 minus curram viam mandatorum ipsius.

Sic ergo liberaberis quoque à malo Dia-
 bolo, à malo homine, à malo quocunque,
 siue malo eius, quia non minueris omni

Rom. 11. 22. bono. Vide ergo bonitatem Dei, in te (in-
 quam) bonitatem, qui vult ab omni malo
 eripi te, non minui omni bono, super om-

Psal. 72. 1. nia bona sua constitui. *Quam bonus Israel
 Deus! ò quam suauis est Dominus! Beatus*

Psal. 33. 9. *vir qui sperat in eo.* Ut autem speremus,
 Matt. 7. 7. certiores nos fecit bonitatis suae dicens:

Petite, & dabitur vobis. Et dat nobis spiri-

Zach. 12. 10. *tum gratia, & precum. Qui adiuuat infir-*

Rom. 8. 2. 6. *mitatem nostram, & postulat pro nobis gemitibus
 inenarrabilibus. Qui autem scrutatur
 corda Deus, scit quid desideret spiritus;*

Rom. 12. 12. *quia secundum Deum postulat pro san-*

*ctis. Simus igitur orationi instantes, cum
 gaudio gratias agentes. Et cum gemitu postu-*

Iac. 1. 5. *lantes, qua postulare nos iussit, qui dat omni-*

Eph. 4. 6. *bus affluenter, Deus Pater, & Filius, & Spi-*

*ritus: Vnus Deus, & Pater omnipotens, qui
 est super omnes, & per omnia, & in omni-*

bus nobis. Amen.

CONCIO SECVNDA.

ARGVMENTVM.

Modus orationis consideratur, & qua ca-
 uenda in modo. Et quid praestare &
 exercere debeamus. In Morali de At-
 tentione.

MAGNA gratia omnium no-
 strum est, quod ingressuri
 terram viuentium, quae est
 regnum caelorum, & ea om-
 nia adepturi, quae nos illuc
 ducunt, non timemus, ne forte decipia-

mur ab eo exploratoribus: sicut iam olim
 ab eorum pluribus deceptus est populus.

Vnde factum est, ut ab illa repelleretur, qui
 deceptus illam reuocauit. Habemus enim

fidelissimum Iosue Iesum videlicet, qui de
 caelis ad nos descendit, ut caelestia decla-

raret, de quibus ad Nicodemum parum
 credentem dixit: *Si terrena dixi vobis, &*

non creditis: Quomodo si dixero vobis caele-

*stia, creditis? & nemo ascendit in caelum,
 nisi qui descendit de caelo; filius hominis, qui
 est in caelo: Scit ipse quae sunt in caelis, quae
 ibi est & inde descendit, non iustians qua-*

draginta diebus, sed habitans in aeternitate;

qui idcirco descendit, ut eos illic edu-

*ceret: nemo enim nisi ipse illic ascendit, &
 qui cum illo & in illo vnum sunt. Propter*

ea ut caelestia illa appetamus atque petamus,

nos de illis instruit, docens quomodo ora-

*re debeamus, ita inquit. Orantes nolite
 multum loqui sicut Ethnici faciunt: putant
 enim quod in multiloquio suo exaudiantur.*

Vbi de duobus instruitur, de eo videli-

cet quod cauere, & de eo quod studere de-

beamus. Modus orandi Ethnicorum id est

quod cauendum nobis est: Modus oran-

di, quem ipse nobis demonstrat, id est quod

studere debemus & exercere. De illo dicit.

Orantes nolite multum loqui, sicut Ethnici.

Vbi modum illum carpit Ethnicorum, &

sua reprehensionis rationem adiungit di-

cens: *Scit enim Pater vester, qui opus sit
 vobis, antequam petatu eum.* Multa sunt

quidem cauenda in oratione, sed illud in

primis, quod de alio quocunque, quam ut

de sola diuina prouidentia atque pietate

confidamus. Idem enim rogauimus Deum,

ut ab ipso, quod nobis expedit, non à no-

bis, vel ab alio quocunque accipiamus: si

enim id nobis praestare possemus, quid op-

us esset Deum precari? A nobis autem

accipere videremur, si aut in viribus, aut

in meritis, aut in verbis fiduciam habere-

mus. In viribus, putantes nos nobis ipsis

sufficere, sicut Goliath in fortitudine sua

confidebat & in armis. Idem Dauid dice-

bat illi: *Tu venis ad me cum gladio, & ha-*

sta, & clypeo: Ego autem veni ad te in no-

mine Domini exercituum. In meritis fides,

qui

qui suæ virtuti tribuit gratiam & auxilium Dei.

11m. 3. 9. Hec est Iudaica confidentia, qua ex suis meritis purabant ad se Euangelium pertinere, quos Paulus redarguit scribens ad Romanos, ostendens, quod tam Iudæi quam Græci Gentiles videlicet, omnes erant sub peccato, indigentes gloria Dei, qui illos redimeret ab omnibus peccatis.

11m. 7. 10. Iuis. Quapropter ne dum ex operibus legis non iustificabitur omnis caro coram Deo. Sed inuentum est quoq; præceptum, quod erat ad vitam, hoc esse ad mortem. Nam peccatum occasione accepta per mandatum, seduxit & occidit carnales homines.

11m. 15. 11. Ita, quod per gratiam Domini nostri Iesu Christi (vt in concilio Petrus asseruit) credimus saluari, sicut & illi nempè Gentiles. In verbis autè Ethnicis suam locabant confidentiam, putantes quod in multiloquio suo exaudirentur. Quem errorem Christus hac elidit ratione: Scit enim (inquit) Pater vester, quid opus sit vobis, antequam petatis eum. Non ergo prece nostra notam facimus illi necessitatem nostram, neque veluti composito sermone illum aut mouemus aut suademus sic circumuenimus. Cur ergo petimus? Vt humiliemus illi animas nostras; vt illum nobis præsentem exhibeamus; vt illi gloriam tribuamus; vt illum omnium bonorum nostrorum auctorem cognoscamus & confiteamur; vt clarius nostram paupertatem habeamus exploratâ; vt erga illa, quæ petenda sunt, vehementius nostrum accendamus affectum; vt illi deniq; obaudiamus, qui iussit nobis, vt peteremus, qui postulandi rationem ac modum demonstrauit. Propterea ergo paucis verbis cum illo agimus, vt totissimus in illum intenti, accens, atq; transformati; atque hac ratione à riuus ascendamus ad fontem, atque per sua dona gradû nobis faciamus ad Donatorem ipsum. His atq; huiusmodi causis multiloquium Dominus ablegat ab oratione nostra. Sic etiam innuens, vt quidquid à nobis est in quo fidimus, deprecantes amoueamus & repellamus.

4. Multiloquium de se vitiosum est, vnde ait Sapiens. In multiloquio non deerit peccatum.

Tom. I. Bellintani.

tum; qui autem moderatur labia sua, prudentissimus est. Ad quod magis redarguendum, illam ponit similitudinè: Sicut vrbs patens, & absque muro; ita vir, qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum. Vide quam periculis & incommodis exposita sit vrbs, quæ non muro portis ac seris munita est: vt non immerito hortetur ex aduerso Psalmus. Lauda Ierusalem Dominum, quoniam confortauit seras portarum tuarum. Ergo sibi ipsi noxius est, qui multum loquitur, nec potest in loquendo cohibere spiritum suum. Quanto magis cum Deo multiloquiū crimini subiacebit? Scipsum homo inflat quasi excellens orator; loquelæ suæ ascribit, quæ ex Deo accipere dona meditatur, Deum & ignorantia notat & instabilitatis & minimæ cum prouidentia tum pietatis. Orantes ergo nolite multum loqui, sicut Ethnicis.

Sed modum attendamus nobis à Christo propositum deprecandi. Sic ergo orabitur. Pater noster, qui es in caelis; Sanctificetur nomen tuum. Præambulum habet oratio ista, continens quod nostræ sint dirigendæ preces: & petitiones habet, quas in illa faciamus. Præambulum hoc est. Pater noster, qui es in caelis. Moyses quamuis ad Deum loqueretur, sicut solet amicus ad amicum tamen si fidelissimus in omni domino Dei, non inuenitur tamen in suis precibus Patrè inuocasse Deum: dicebat quidem: Dominator Domine Deus misericors, & clemens patiens, & multa miserationis, & verax, qui custodis misericordiam in millia, qui auferis iniquitatem & scelera, atq; peccata. Non dixit tamen aliquando, Pater noster, qui es in caelis. Hoc facere, quo tempore Filius Dei nomen Patris manifestauit hominibus, & licet, & expedit, & necessarium est; vt filiale præstemus obsequium Deo nostro. Quis vero nostrum sic, nisi Deus ipse præcepisset, auderet orare? Iam se Patrem nostrum Deus manifestat: Pater vult cognosci: Pater à nobis vult nominari. Et idè Filium suum misit in terram, per quem hominibus dedit potestatem filios Dei fieri. O bonum nuntium de caelo nobis allatum. Aqua frigida anima sitiēti, & bonus nuntius de terra longinqua. Venit

Proh. 25. 18.

Psal. 147. 1.

5

Exod. 34. 6.

Ioan. 1. 12.

Proh. 25. 25.

O o nit

nit Desideratus cunctis gentibus tanquā, aqua frigida animā sitienti: Venit(inquā) summē expectatus Christus expectatio gentium, perinde ac si homini ardentē sitienti propines aquam frigidam, afferens videlicet bonum & optimum nuntiū, non modō de terra longinqua, sed de summo cœlorum: Nempē quod *Deus Pater noster est*. Quod Pater ne dignatur modo, verū etiam iubet vt vocetur, & tunc maximē quando accedimus ad eum, vt sicut oportet oremus. Sic apparet quomodo nos deprecatio Deo coniungit, vt illius simus naturæ confortes.

6 Hoc porō si amarum est Dominum reliquisse, dulcedinis plenu est. Et idē melli a Salomone comparatum. *Sicut qui mel multum comedit, non est bonū, sic qui scrutator est Maiestatis, opprimitur à gloria*. Vides quomā qui memor est Dei, delectatur, sicut mel comedens. Eiusmodi tamē cibus est mel, vt si multū de illo comedatur, non bonum sit, nec vtile, sed noxium magis. Ita dulcedo mellis illius afficit mentem, qui cœlestia meditatatur, vt si altiora quā decet scrutari audet & conatur, nihil inde hauriat vilitatis, sed opprimatur magis atque cōfundatur. Hoc nos docet Dominus, dicens. *Sic orabitur, Pater noster, quies in cœlu*. Pietatem meditari, non maiestatem scrutari volens ac docens. Hoc pacto mel comeditur ad mensurā, & comedēti bonū est. Sic enim illi Dulcis ac rectus est Dominus. Dicamus ergō. *Pater noster, & c.*

7 Vbi, dum Patrem vocamus, Deum consideramus, non sicut dicebat Sapiens ille factus stultus. *Nubes latibulum eius, nec nostra considerat; & circa cardines cœli perambulāt*. Pater n. familiam curat, illiusq; attendit indigentiam. Præterea Patris nomen speciale notat curam atq; diligentiam: nam quod nostra consideret, Moyses quoq; confessus est dicens: *Dominator Domine Deus*. Nam qui dominator est, curam gerit; sed tanq̄ Dominus super populū sibi subiectum. At Patris nomen filios respicit, quos nutrit & exaltat, nō seruos aut vasallos, quos punit & castigat. Oraturus ergō, ad eum accedis, qui tui curam gerit, eamq; paternam non dominantem. Tem-

peravit Moyses maiestatis nomen quod expellerat, dicens: *Dominator Domine Deus*; dum subiecit. *Misericors, & clemens*. Sed hanc clementiam in parcendis iniquitatibus applicauit. *Patiens* (inquit) *& verax qui auferens iniquitatem*. At Pater misericordiatū, Deus est totius consolationis. Tunc quidem sic miserus est, vt non tunc orante Moysē dekeret populū, adiecit tamen: *Ego autem in die ultionis visitabo, & hoc peccatum eorum*. Non ergō tametsi misericors fuit, Deus fuit totius consolationis, referuans irā in die iræ: At nunc *Quomodo miseretur Pater filiorum, miserus est Dominus timentibus se*. Pater n. noster est atque *factor, qui propterea cognouit figmentum nostrum, quoniam lutum sumus, & puluis*. O quanta nobis creatur confidentia per Filiū accedentibus ad Patrem? Quanta consolatio, dum Altissimum, qui est imense Maiestatis Patrem habemus, Patrē vocamus, Patrem deprecamur. O vtilissimam necessitatem; quæ nos ad Patrem ire compellit. O suauiissimam Orationem, cuius primum verbum est. *Pater, Pater* (inquam) *noster, quies in cœlu*. In terris stantes, eum qui habitat in cœlis, alloquimur, fiducialiter agentes, haud secus atq; si Patrem nostrum adoriamur, negotiaque nostra cum illo liberè agitemus.

O præcipuam terram sanctæ Ecclesiæ, lacte & melle manantē. Lacte, quia sumus paruuli atq; lactentes; melle, quia gustam⁹ dulcedinem, atq; suauitatem, & benignitatem Saluatoris nostri Dei. Qui terram viderunt, eamq; probauerunt & laudauerunt, hi in illam ingressi sunt, illam possederunt. Vide homo & intellige bona, quæ tibi Deus pollicetur, vide illa diligēter, circui illa, & lustra vniuersa, & bene perpende, vt socius sis duorū, qui soli de tot millibus adepri sunt promissiones. Et ipsi duo constituti à periculo liberati sunt, & ex numero sexcentorum milliū peditū inducti in hæreditatem, in terram, quæ manat lac & mel. Si Pater est Deus; ergō nos filii; si autem filii, & hæredes in dicendi in hæreditatem, quæ manat lac & mel. Hoc est, quod potissimum consolatur & certiores facit, nos fore exaudiendos. Quoniam Pater noster

ter noster est, quem rogamus, qui propterea inducet nos in hereditatem, num ergo derelinquet, *Dnec crescamus in virum perfectum, qui possit hereditate potiri?* Num qui cælum daturus est, terrena negabit, modò non impedimento sint ad cœlestia consequenda? *Adeamus ergo cum fiducia ad Abraham gratia eius, ut misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno.*

SECVNDA PARS.

habere non possumus; hoc autem bonum non aliter habemus, quam si illi coniungamur; coniunctio verò in hoc sita est, vt illi verè, decenter & excellèter hæreamus, quod non est aliud, quam illum videre sicuti est, & diligere vt summum bonum est, videlicet propter se & super omnia; Hinc est, quòd vt beati simus, Deum diligere teneamur in toto corde, anima, mente, & viribus vniuersis: quo modo aliud nihil à nobis diligendum est.

Hoc nos docent petitiones à Domino Iesu nobis expositæ, tres videlicet illæ primæ. *Sanctificetur nomen tuum. Aduentat regnum tuum. Fiat voluntas tua, sicut in cœlo & in terra.* Quid petis & appetis? summum bonum. Hoc ne vt bonum tuum? si sic, iã non vt summum illud; sed te potius finem constituis supremum, propter quem etiam summum bonum habere laboras: quòd dū facis, illud offendis potius quam assequeris. Quapropter vt sit bonum propter se, à quocunq; diligendum est & adipiscendū. En quare petitiones istæ præcedunt, in quibus, quomodo possumus, ipsius Dei bonum spectamus & intendimus. Duo autem bona in Deo modò consideramus. Alterum illi intrinsecum & essenziale: Alterum extrinsecum & accidentale. Primum illud est essentia Dei, ipsa diuinitas & forma. Hanc Deo neq; petimus neq; desideramus; habet enim illam à se, necessariò, & æternam. Amamus tamen & honoramus, & laudamus latantes & gaudentes, quòd illam habeat, vt dignum est. Bonum extrinsecum hoc idem est, quòd à creatura illi præstatur, nempe amor, honor, cultus, obedientia, timor, & huiusmodi. Quod, quantum nobis licet, primo illi bono atq; substantiali respondeat; nempe vt e ratione illud, qua summum bonum est, amemus, honoremus, colamus, timeamus. Ad quòd bonum illi præstandum nos obligat primum illud. Propterea enim quia Deus est Altissimus, Beatus, solus potens, solus bonus, Immortalis, Inuisibilis, illum diligimus, reueremur, benedicimus, illiq; obtemperamus.

Maiestas, qua in seipso magnus est, immensus, infinitus, & bonorū omnium pelagus,

Num. 8. 17.

Heb. 4. 16.

Exo. 33. 9.

34.

Exo. 33. 16.

Exod. 34. 11.

Na. 14.

Eccl. 46.

10

11

gus, honorem postulat, qui nobis iubetur & à nobis exhibetur, dum dicimus. *Sanctificetur nomen tuum.* Qui sic magnus est, ac bonus, omnia potest, ac propterea creator est omnium; quidcirco omnibus à se creatis dominatur vt Rex. Id q̄ duobus modis præstat: Naturaliter quippe omnia sicut creauit regit, disponit, ordinat, ali- quibus verò ex creaturis omnibus singu- lari ratione dominatur, quomodo populū sibi delegit peculiarem, in quo regiam suā potestatem, atq; prouidentiam demonstrat, cuius regni atq; regiminis excellentia in iustis & electis suis nunc apparet, excel- lentissimeq; apparebit, quando Filius Dei tradiderit regnum Deo & Patri. Quod vt fiat rogamus. *Adueniat regnum tuū.* Huic petitioni proximè, tertia est consequens, videlicet: *Fiat voluntas tua, sicut in celo & in terra.* Qua medium, quo nunc excellē- ter regnat, & in fine excellentissime regna- turus est, postulamus. Solius quippè Dei est, sic liberis volūtatibus dominari, vt eas & regulat & excitet & moueat, ad eò vt rebelles quoq; valeat compellere. Hoc ergò medio ad Regni excellentiam deuenitur, qua Deus homini dominatur, quando hu- mana voluntas diuinæ perfectissime con- formatur: quod quia de se nostra non potest, rogamus, vt illius gratia id præstare valeamus re; præstemus.

12. Dei gloriam zelans Moyses, diuinam populo obtinuit propitiationem. *Volebat Num. 14. 16. Deus populum ob duritiam suā perdere. Dicent Egyptii, dicent Chananai: Non poterat introducere populum in terram, pro qua iurauit, idcirco occidit eos in solitudine. Magnificetur ergo fortitudo Domini.* Ecce ho- 20. nor Dei. *Dimitte obsecro peccatū populi hu- 25. ius.* Dixitq; Dominus. *Dimisi iuxta verbū tuum Vno ego. & implebitur gloria Domini vniuersa terra.* En fons salutis nostræ, glo- ria Domini. Vt fortitudo Domini magni- ficaretur, cognoscereturq; Deus tū potens tum patiens ac multæ misericordiæ, tum etiā verax fidelisq; in omnibus verbis suis populo noxa dimissa est. Sed altissime & consilium Dei, & Moysi deprecatio, & in- tentio præualuit, quando & populus ille tum demum abiectus est à Deo, quo tem-

pore Principem fecit Moysen super gen- tem, populo illo maiorem ac fortiorem, nempe super Ecclesiā Christi, quæ & Mosi credit & Christo, & repleta est gloriā Do- mini vniuersa terra. Zelus Dei est contra populū. Zelus Moysi est erga honorem Dei. Vterq; impletur. Et hoc tandē ad sa- lutem omnium gentium. Zelas, o Moyses, (veluti dicit Deus) gloriam meam, & pro- pterea saluum vis populū. Ego te exaudi- am excellentissime, saluans terrā, camq; implens gloria mea, quod erit tibi gratissi- mum, sicut mihi gloriosissimum est. Quia sapienter! Ergo in oratione docemur præ omnibus postulare, vt *Sanctificetur nomen Dei Patris.* Nam ex illius gloria, tanquam ex radice fecundissima fructus omnis pro- dit & diuinæ potestatis & voluntatis, & hominum salutis & felicitatis.

Rectè ergò transfimus ab his, quæ Diuina sunt ad nostra, vt petamus panem nostrum & debitorum nostrorum dimissionem, & ad nos ipsos demum dicentes. *Ne nos inducas: sed libera nos.* In princi- pio ipse, *Pater noster.* In fine, *Nos, Ne nos inducas in tentationem, sed libera nos.* In medio, Diuina & Humana, quæ ad illum & quæ ad nos pertinent. Sicut pri- mus ipse; sic primum sua. *Nomen tuum, Regnum tuum, Voluntas tua.* Sicut postremi nos, sic posteriora nostra. *Panem nostrum, debita nostra.* Bonum omne ipse est. Sua itaque bona omnia. *Nomen, Regnum, Voluntas.* Nos cum simus mali, & bona tenemus & mala. En bona panem. En mala debita. Nullo indiget ipse cum sit in cælis. Ideo dicimus. *Pater noster, qui es in cælis.* Nos maxime indigemus, idcirco oramus. *Ne nos inducas in tentationem; sed libera nos à malo.* Pri- mum ergo quæramus gloriam Domini, & hæc omnia adiciuntur nobis. Moyses, nos scimus, quanto feruore postulabat. *Ostende mihi gloriam tuam.* Quid vero cum transiret gloria Domini coram eo? quid ab eo postulauit? *Obsecro, vt gra- diaris nobiscum, & auferas iniquitates nostras, nosque possideas.* Quid vero est, quod DEVS nos possideat, nisi quod in nobis regnet, quod nos sustentet & pro- tegat.

regat. Per hanc possessionem ergo intelligitur & Regnum & Voluntas eius: & nihilominus quod nos pascat, tribuens panem nostrum quotidianum. Quod addit. Auferi iniquitates nostras, hoc est. *Dimittite nobis debita nostra, & ne nos inducat in tentationem sed libera nos a malo*. Ergo ex gloria Dei nobis adest gratia Dei; Quia gloria Domini colligerte, scriptum est in Isaia. *Vis ergo, o homo, ut regnet Deus in te, neque non derelinquat? sit gloria Domini super te, illam omnibus praeponere, & ponere etiam super te. Vis ut in te fiat voluntas eius, sicut & in caelo; ubi in bona voluntate sua beat omnes coelicolas? sit gloria Domini super te; plus zelus gloriam eius quam tuam. Vis ut pascat te & praebeat tibi cibum in tempore? sit gloria Domini super te. Ideo viuas ut in te glorificetur nomen eius. Vis ut tibi tua debita dimittantur? sit gloria Domini super te; quam parcendo maxime ac miserando manifestat, sic exhibens sibi gloriosam Eccelsiam. Vis a tentatione praeseruati, ita ut etiam facias cum tentatione prouentum? sit gloria Domini super te. Leua oculos tuos in montes, unde veniet auxilium tibi, cupiens ante omnia, ut Deus glorificetur in te. Vis liberari a malo, ut eruaris a potestate tenebrarum, & a die mala libereris? sit gloria Domini super te. In omnibus gratias age, hoc solum spectes ut in omnibus & ab omnibus benedicatur Altissimus. O facilem abundantemque prouisionem pro omni bono. O facillimum remedium contra mala omnia, si dicamus; *Gloriam Domino*. Aliud nihil spectat Deus principaliter in operibus suis, nisi ut sanctificetur nomen suum. Unde canitur: *Sanctus in omnibus operibus suis*. Et quoniam super omnia opera sua est salus electorum suorum, nil sibi reputat gloriosum magis, quam illos inducere in gloriam suam, ad gloriam suam ordinat gloriam illorum; ac propterea in his omnibus, quae conducunt eorum saluti gloriam suam intendit. Id ergo & nobis faciendum est. Ita enim sicut in caelo, in terra quoque illius impletur voluntas. Qui duo viri, Dei gloriam sicut & Moyses zelauerunt, intenti prohibere gentem a peccatis, & perfringe-*

re murmur malitiae, hi a periculo liberati sunt a numero sexcentorum millium perditum. Detrahebat gens Deo, non credentes ei etiam tot visis signis, quasi non posset eos inducere in terram, quam illis promiserat. Unde dixit Dominus ad Moysen: *Num. 14. 11* *Vsquequod detrahet mihi populus iste? Quousque non credent mihi in omnibus signis quae feci coram eu?* E vestigio Iosue & Caleb Deum glorificabant, dicentes: *Terra valde bona est, si propitius fuerit Dominus, inducet nos in eam. Nolite rebelles esse contra Dominum. Dominus nobiscum, nolite metuere*. Propterea populum detrahentem consumere disposuerat: Moysen autem glorificantem illum constituit Principem super omnem terram, & duos fideles induxit in hereditatem, in terram; quae manna lac & mel. Hae est unica via, qua bona omnia consequamur, mala omnia deuitemus. Qui declinat ab illa, percussus a Deo, & praesentia bona perdit, sicut illi morientes in deserto, & a futuris repellitur, sicut illi ingredi non potuerunt in requiem Domini. Appareat ergo nobis gloria Domini, eamque praec oculis nostris iugiter habeamus, ut nos colligat & congreget in vitam aeternam. Amen.

MORALE

MAGNUM & appositum documentum huic rei quam tractamus nobis affert Proverbium illud Salomonis: *Claudus pedibus & iniquitatem bibens, qui mittit verba per nuntium stultum*. Cur mittis ineptem ad loquendum ac referenda verba tua illi, qui procul sit a resatiis non eras; per te ipsum facere, quod per stultum facies? An claudus es, ut non tu ipse vadas? Claudum profecto te constituis, te declaras: non enim capit ratio, quod per ineptum agas rem quam tu aptius & conuenientius ipse ages. Quin verè tibi pedes succidis (ut legunt Hebraei) quando per stultum agès, ita negotia corrumpis, ut ea postmodum non valeas resarcire. Hoc enim est, iter tibi ipsi interdicare & facultatem auferre, ea componendi & in statum commodum restituenti. Ut merito etiam iniquitatem bibens

Isa. 8. 8.

7. 8. 9.

Ec. 46. 10.

14

Pro. 26. 6.

Ps. 144. 13.

Exod. 11. 11.

Ec. 46. 9.

bens à Sapiente dicaris : hoc est, tibi ipsi
dammum creare. Nam verbum Hebraicum
hic positum, & iniquitatem significat &
dammum: alioqui per peccatum, damna ab
eo surgentia Sacrae litterae intelligere con-
sueverunt. Heus tu, si culpatus est is qui
personam ineptam interponit, ubi de re a-
licuius momenti agitur; quid de te ipso
dixerimus, qui stultè rem tuam agis cum
sapienter possis? O rem præstantissimam,
quam cum Deo in oratione loquentes a-
gitamus! O sublime negotium, omni cir-
cumspèctione curandum! Deum oraturus

Exod. 19. 3. Moyses ascendebat in montem, tu si clau-
dus fueris, si pedibus succisus, id qua ratione præstabis?

Luc. 18. 10 Ascenderat in templum, ut oraret, tamen si à longè stans publicanus.

2913.

Si non quomodo oportet oraueris, iam non ascendis, iam ad Deum non accedis, iam non te statuis in conspectu Dei. Claudus pedibus es, non exiens de domo tua, de cognatione, de patria, tibi ipsi adhæres, quæ tua sunt quærens, non quæ Iesu Christi. Cur docuit Iesus nos, ut dicamus orantes. *Pater noster, qui es in caelis?* Ut illum ad euntes, qui habitat in caelis, exeamus de terra nostra, obliuiscamur domum Patris nostri, relinquamus & Patrem & matrem, ceterosque cognatos, & res nostras vniuersas, adhuc autem & animas nostras nosque metipsum abnegemus. Vides nos doctos à Deo, ut nostra & nos posthabeamus; quæ Dei sunt præ omnibus spectemus, curemus, petamus, dicentes. *Pater, sancti fieri nomen tuum. Aueniat Regnum tuum. Fiat voluntas tua.* Si aliter depreceris, si te ipsum anteponas, plus expectes, quam gloriam Dei, tuam utilitatem, tum verò non exis de terra, non caelum petis, non te ab imis eleuas ad sublimia; sed Altissimū ad abiectionem deprimere atque humiliare conaris. Si ad agis, ut conualescas de infirmitate; ut exuas paupertatem; ut non te coarctent angustiae; ut non ab aduersariis iraperaris; ut ab hominibus non despiciaris, decipiaris, deprimaris; atque hæc agens, nequaquam Deum reuerens, sed homines times tantum; tum certe te ipsum quæris, non Deum. Curigitur dicis. *Pater noster, qui es in caelis:* nihil est, nisi quia pu-

tas ac petis, qui sedet super Cherubim, deponere de sede, & ad te inclinare & trahere; ut illius fruaris emolumentis, non illius lateris præconis & exaltationibus.

Hoc quam indecens sit ut noris, audi Salomonem. *Fons turbatus pede, & vena corrupta, iustus cadens coram impio.* Magna animi offensio, si quis aquam fontis limpissimam, pede lutu excitans turbet; si vena, unde aqua ista fluit, vel obturatione impediatur ut aquam non deriuat, aut iniunctione rei immundæ corrumpatur ut non effundat aquam mundam Incommodum quoque non modicū afferit ista fontis turbatio & venæ corruptio, quando quidē apta nec ad bibendū sit aqua illa, nec ad laundū, nec ad alias etiam curandas necessitates. Est iustus velut aqua clara; Si cadat coram impio, si ab eo conculcetur, si obsecratur, si denigretur, si impediatur, ne sua iustitia aliis prosit, quanta indecentia est quanta peruersitas; quanta pernicies: Et tu impietatem exercens, diuinam pietatem obsecrans, dum non illius claritatem moliris, sed tuam duntaxat utilitatem, quam agis pessimè; quam improbè; quam impie; quam supra modum indecenter?

Verum neque hac ratione detestabili tibi prodes, bibis potius iniquitatem tibi noxiam, hostis tibi metipsum. *Christus ascendit super omnes caelos, ut implet omnia:* Inquit Apostolus. Habitat in caelis *Pater noster*, ut panem nobis pluat de caelo, ut det dona hominibus, ut de caelo prospiciens cunctis prospiciat necessitatibus nostris. Ergo si de caelo tu illum denudare coneris, ut sit non communis Pater, non Dominus omnium, non Rex vniuersæ terræ: sed ut tibi soli intentus, aliorum obliuiscatur, tuis tantum fauens desideris, ut quem admodum totum mundū post te tu trahere meditaris, ut seruiant tibi omnia. Haud secus ipse te solum exaltet super lydera, excessum præ regibus terræ, impleatque os tuum largissime apertū omni benedictione. Tum verò nulla tibi in illo vel ab illo utilitas, trahes ad te non Patrem sed Iudicem; non Pium sed Iustum, videntem de propinquo iniquitates tuas, non quæ illas punientem. Ut vere stultus sis, non iam

iam mittens verba per nuntium stultam, sed quasi vnus de stultis hominibus loquens ipse, nec verò cum hominibus, sed cum Deo. An putas Deum latere crimina tua, si non tu ipse illa ante illū aperires? si non tumer ante illum produceres, stultè loquens, quod sis male operans? O stultitia magna, sic agere, vt oratio fiat in peccatum: vt presentia Dei fiat in iudiciū; venenum lateat sub labiis nostris; vt vt bona petentes, mala promereamur; vt bonum male facientes, non bona suscipiamus de manu Domini, sed operetur in malum nobismet ipsis.

16. Sic ergò vos orabit, vt à Domino docti estis. Bona Domini præponentes: nam si Deum roges, qualis verè est, nempè super omnes & super omnia, accipies benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari tuo. Si verò tibi ipsi Deum finxeris, qui tua commoda potius quam suam gloriam curet: hic erit alienus Deus,

Exod. 31. 4. non potens, non bonus, non pater in cœ-
Dan. 9. 27. lis, sed Phantasma in aquis, sed simula-
Eph. 4. 10. chrum in terris, sed vitulus in deserto, sed abominatio in templo, opus manū tuarum & cogitationum tuarum. Cui tu similis factus, qui illum tibi fecisti, nec ne

Luc. 7. 17. saluas ipse, neque ab ipso saluaris. Ado-
lescenti tibi dico surge, & audi. Vide ne sic viuas iuxta viam tuam, vt etiam cum

Prov. 22. 6. senueris non recedas ab ea. Corrige viam tuam dum tempus habes, dum vacat, dum adest tibi facultas. Adolescentulus & contempus tu es, si iuxta viam tuam incedis, non ambulans in via Domini. Via tua, via est viri in adolescentia, quam penitus ignorat Sapientissimus. Non enim ambulat per viam rectam & tutam, sed quocumque fert illum concupiscentia, sicut est via aquilæ in coelo, colubri super petra & naus in medio mari. O miseram adolescentiam, si non corrigit viam suam, si

Psal. 118. 9. non dirigat gressus suos. At in quo corrigi, ô Domine, adolescentior viam suam? coriè in custodiendo sermones tuos. At verò qui sunt hi sermones? Audi tu illos. Sic vos orabit. Pater noster, qui es in cœli. Sanctificetur nomen tuum.

Oratio ista non est ad impetrandum 17. modò verum etiam ad regulandum: quæ enim petenda sunt, hæc nihilominus querenda sunt, exercenda quantum possumus & amplectenda. Etenim est inter dona etiam vocatio Dei, qua excitamur, vt dignè ambulemus vocatione, qua vocati sumus. Hanc si petimus, vt certè petit qui benignè petit, nos ipsos monemus, vt vocem Domini audiamus & illi pareamus; & iis, quæ perimus, nos ipsos accommodemus. Ergo si petis, vt Sanctificetur nomen Dei, vt non ambules in magnis & mirabilibus, sed humiliter sentias, neque exaltes animam tuam, vt veraciter dicere possis. Domine non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei. Si petis: Adueniat Regnum tuum. Nescis sicut Nemrod, qui cepit esse potès in terra; & erat robustus venator coram Domino, vnde exiit proverbium. Quasi Nemrod robustus venator coram Domino. Et vt intelligas, quid est robustus venator coram Domino; subdit Scriptura. Fuit autem principium Regni eius Babylon. Venatio ergò illius erat subactio aliorum per vim, qua Regnum instituit. Ergò potius subiecti estote, ô viri, omni humana creatura propter Deum. Si petis Fiat voluntas tua. Caue à voluntate gentium consummanda, à voluntate diaboli & desiderii implendis huius principis mundi, à quo multi captiui tenentur ad ipsius voluntatem. Si sic sanctè petieris, vt Deum anteponas, posthabens te ipsum: tunc quoque exaudieris, petens panem, remissionem peccatorum, victoriam tentationum, malorum omnium euasione. Si petitionibus appetitiones tuas accommodaueris; si verbis mores; si orationi, vitæ tuæ institutionem, statim in fortibus adest protector tuus, Pater tuus, qui te liberet ab omni malo, & augeat omni bono. Inuocabis enim, & Dominus exaudiet. Clamabis, & dicet. Ecce adsum. Quod nobis concedat. Amen.

Eph. 4. 1.

Psal. 130. 1

Gen. 10. 8.

9.

10.

1. Pet. 2. 13.

1. Pet. 4. 3.

2. Tim. 2.

26.

Isa. 50. 9.

FERIA

FERIA III. DOMINICA
DE ABRAHAM.

CONCIO PRIMA.

Cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes.

Matth. 6. 16.

ARGUMENTVM.

De tribus operibus Iusticia. Eleemosyna. Oratione & Ieiunio. De Ieiunio facto ab hominibus ut videantur, quam malum sit, ostenditur. Quorū bona, in hac & alia vita asserat, si recte fiat. Auctor optime & ardentem se gerit in hoc.

1.
Eccles. 12. 1.

DOCUMENTVM illud Sapientis: Si bene feceris, scito cui feceris, & erit gratia in bonis tuis multo. Benefac iusto & inuenies retributionem magnam, & si non ab ipso, certe à Domino Singularem cautelam, qua in actibus virtutū uti nos oportet, nobis ostendit, ut labor noster non sit inanis in Domino & opus inutile, & falsa iustitia. Quod enim docet de beneficio quod in proximum collocamus hoc generaliter in omni opere bono seruandū est, potissimum verò in fine spectando. Nam verè damus bonum opus illi, ad quem illud dirigimus: & propter quem illud exequimur. Bene itaque aduertit nos Sapiens, ut probè attendamus in beneficio nostro, cuiam benefaciamus. Inde instrumur, ut diligenter spectemus, in cuius gratiam operemur bonū ad omnes. Nam si propter Deum laboremus, Deo offerimus laborem nostrum: si propter homines, illis damus quod facimus; si propter nos ipsos, in nobis collocamus opus nostrum, à quibus leuem dumtaxat, vel melius nullam expectare possumus retributionem. Quod enim dicit: Be-

nefac iusto, & inuenies retributionem magnam; intelligit beneficii iusto quā iustus est, dum ad Deum mittimus beneficium nostrum, propter quem, illud in seruum eius. Iuxta quod dicebat Dominus: Qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet. Vnde bene dicit, quod retributionem inueniemus, si non ab ipso iusto, certe à Domino. Idem retribuit magna erit, & gratia multa in bonis nostris, quia magnus Dominus & diues, & dat omnibus affluentia, pro paruis magna, pro terrenis celestia, pro temporalibus sempiterna: quin & centuplum tantum in hac vita. Quod autem docet Sapiens in opere erga proximum, Dominus hodie monet in opere virtutis, quod erga nos ipsos facimus, nempe ieiunium, quo affligimus animas nostras, mortificamus membra nostra, & in seruitutem redigimus corpora nostra, dicens. Cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes.

Si terra, sibi primitus datā per verbum Dei virtute germinandi, non herbam solummodò aut arborē germinauit, verum etiam ipsa sibi hærentia, ut sunt herba, & ab ea erecta, ut sunt arbores, multiplicauit non herbam vnā, aut lignum vnū dumtaxat, sed eorum vtrorumque infinitas propè species producens, ut vis verbi dicentis: *Germinet terra, clarior elucefceret, fieretque euidentior*: Quid mirum si diuina Sapientia, omnium artifex, omnia prospiciens, & mobilior mobilibus omnibus in vno opere multa bona ostendit atque distendit: Vnde & dicebat. *Generatōnibus meis implemini*, quod est dicere. Ita fructum multum affero, & nimius est fructus meus, ut eo quisque quantumlibet magnæ capacitatis, possit expleri. Propterea Dominus Iesus, qui factus est nobis Sapientia à Deo, benefaciendo ac sanando oppressos, nedum curabat corpora, verum & sermonem confirmabat, quo mentes sanabantur & illuminabantur. Honorabat Patrē, turbas edificabat, Regnum celorū plantabat in terris, & omnium salutem operabatur. Ad idem spectat, quod rem aliquā specialem docens: simul multa docet. Id quod hodie spectat in primis. Proposuit prius